

แนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔
ประมวลกฎหมายยาเสพติด และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔

---

๑. การพิจารณาสั่งสำนวนสอบสวน

๑.๑ สำนวนสอบสวนที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นก่อนวันที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับ
(ก่อนวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔)

การพิจารณาสำนวนสอบสวนที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นก่อนวันที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับ^๑ ให้พิจารณาว่าข้อหาหรือฐานความผิดตามกฎหมายที่ถูกยกเลิกไปนั้น ในประมวลกฎหมายยาเสพติดยังคงบัญญัติให้การกระทำความผิดดังกล่าวยังคงเป็นความผิดหรือไม่ หากยังคงบัญญัติเป็นความผิดให้พนักงานอัยการมีความเห็นและคำสั่งตามกฎหมายเดิมและประมวลกฎหมายยาเสพติดไปพร้อมกันด้วย เพื่อให้ศาลใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓

ในกรณีปกติทั่วไปหากประมวลกฎหมายยาเสพติดไม่ได้บัญญัติให้การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิด กรณีนี้จะต้องด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคสองซึ่งกำหนดว่าถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังการกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานอัยการต้องพิจารณาสั่งยุติการดำเนินคดี เพราะถือว่าเป็นกรณีสิทธิหน้าที่อาญาที่ฟ้องเป็นอันระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๕) ซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขระดับคดีตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๔๘ วรรคสอง (๖) เช่น กรณีพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๓ ที่ยกเลิกความใน (๕) ของวรรคหนึ่งของมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีผลทำให้ พืชกระท่อมไม่ใช่ยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ จึงทำให้การครอบครอง การเสพ หรือจำหน่าย พืชกระท่อมไม่มีความผิด เพราะกฎหมายที่บัญญัติภายหลังยกเลิกความผิด

การอ้างบทกฎหมายท้ายคำฟ้อง

ในการอ้างกฎหมายในคำขอท้ายฟ้อง ควรอ้างบทกฎหมายที่ผู้ต้องหากระทำความผิดตามกฎหมายเก่าและบทกฎหมายตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ และประมวลกฎหมายยาเสพติด เพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของคำฟ้องเพื่อให้ศาลใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓

๑.๒ สำนวนสอบสวนที่ความผิดเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับ (ตั้งแต่วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔)

---

^๑ ประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔

การพิจารณาสำนวนสอบสวนที่ความผิดเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับ ให้พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนสอบสวนว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายยาเสพติดมาตราใดและให้ความเห็นและคำสั่งตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

สำหรับอนุบัญญัติที่ออกตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ในบางเรื่องยังไม่มี การออกใช้บังคับ เช่น การระบุชื่อยาเสพติดให้โทษตามประมวลกฎหมายยาเสพติดมาตรา ๒๙ วรรคสอง ดังนั้น พนักงานอัยการต้องอ้างอิงอนุบัญญัติที่ออกตามกฎหมายฉบับเดิม เช่น ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้น ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๘ โดยให้อำนาจมาตรา ๘ ดังกล่าวในท้าย คำฟ้องด้วย

ประมวลกฎหมายยาเสพติด ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิ่มโทษจำเลยฐานไม่เช็ดหลอดดังเช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๙๗ ดังนั้น หากสำนวนคดีดังกล่าวผู้ต้องหาเคยกระทำความผิดมาก่อนให้พิจารณาเหตุเพิ่มโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒

กรณีผู้ต้องหาให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๕๓ หากพนักงานอัยการเห็นว่าผู้ต้องหาได้ให้ข้อมูลที่สำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อเห็นสมควรและเพื่อ ประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้บรรยายข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวนที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่จำเลย โดยให้ บรรยายฟ้องให้ตรงกับข้อเท็จจริงนั้น ๆ และต้องระบุมาตราดังกล่าวในคำขอท้ายฟ้องด้วย ตามระเบียบสำนักงาน อัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๙๔ (๓)

การดำเนินคดีเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดและการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพ กรณีศาล สอบถามพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๖๘ ให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าจำเลย ในคดีดังกล่าวเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก ตามสำนวน คดีอื่นของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือไม่ โดยให้ใช้ ชื่อ นามสกุล หรือเลขบัตรประชาชน ตรวจสอบจากสารบบคดี อิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานอัยการสูงสุด หรือให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบข้อมูลหมายจับจากระบบ CRIMES หรือระบบ POLIS ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อเป็นข้อมูลในการแถลงศาลตามมาตรา ๑๖๘

เมื่อจำเลยเข้ารับการรักษาและปฏิบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ จนได้รับการรับรองเป็นหนังสือว่าเป็นผู้ผ่าน การบำบัดรักษาเป็นที่น่าพอใจจากหัวหน้าสถานพยาบาลยาเสพติดหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และศาล สั่งยุติคดีแล้ว ให้พนักงานอัยการทำความเห็นใน อ.ก.๑๔ ว่าคดีดังกล่าวศาลสั่งยุติคดีตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๖๙ ซึ่งผลของคำสั่งศาลดังกล่าวเป็นที่สุด เห็นควรยุติคดี โดยไม่ต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๔๕/๑ หรือพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๑๒

๒. อำนาจของพนักงานอัยการในการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สิน

ประมวลกฎหมายยาเสพติด ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้อำนาจพนักงานอัยการในการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินบรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ดังเช่น พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๐^๒ ดังนั้น หากพนักงานอัยการเห็นว่าทรัพย์สินของกลางที่พนักงานสอบสวนยึดไว้เป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ให้พนักงานอัยการมีคำขอให้ศาลริบและมีคำขอท้ายฟ้องด้วย ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๓๔

การจะยื่นคำร้องขอให้ริบทรัพย์สินพร้อมกับคำฟ้อง ต้องเป็นกรณีที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวินิจฉัยว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด พนักงานอัยการจึงจะสามารถยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้องหรือในเวลาใด ๆ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๗๗

สำนวนคดีที่พนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๐ และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ในกรณีที่มีการกำหนดวันนัดไต่สวนคำร้องไว้แล้วให้พนักงานอัยการนำพยานหลักฐานเข้าสืบตามกำหนดนัด หากคดีดังกล่าวศาลยกคำร้องเพราะเหตุที่กฎหมายที่ใช้ขณะยื่นคำร้องได้ยกเลิกไป พนักงานอัยการไม่ต้องยื่นอุทธรณ์ โดยให้มีหนังสือแจ้งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

สำหรับคดีที่ความผิดเกิดก่อนวันที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับ หากพนักงานอัยการเห็นว่าทรัพย์สินของกลาง เป็นทรัพย์สินที่ไม่อาจขอให้ศาลริบได้ตาม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๒ หรือประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๓๔ แต่พนักงานอัยการเห็นว่าเป็นทรัพย์สินที่อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบได้ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๐

---

^๒ แนวทางปฏิบัติตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุดที่ อส๐๐๐๗(ปม)/ว๓๗๓ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๓ เรื่อง การริบทรัพย์สินในคดีมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงเป็นอันยกเลิกไปด้วย

ให้พนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนแจ้งไปยังเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินดังกล่าวตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๓. สำนักวินฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

เนื่องจากประมวลกฎหมายยาเสพติด ภาค ๒ การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสภาพทางสังคมแก่ผู้ติดยาเสพติด ไม่ได้กำหนดขั้นตอนให้กระบวนการดังกล่าวต้องมีพนักงานอัยการเข้าไปเกี่ยวข้อง ดังนั้น สำนักวินฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จึงมีเฉพาะสำนักวินผู้ต้องหาเข้าสู่การตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งต้องเป็นสำนักวินผู้ต้องหากระทำความผิดก่อนวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ เท่านั้น

ดังนั้น สำนักวินฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งผู้ต้องหาอยู่ในระหว่างการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพก่อนวันที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับ (ก่อนวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔) การตรวจพิจารณาสำนักวินต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อประมวลกฎหมายยาเสพติด

หากผู้ต้องหาไม่ประสงค์จะเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามกฎหมายเก่า และประสงค์จะให้พนักงานอัยการฟ้องคดี สามารถกระทำได้ เพราะการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติดต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ แต่ตามกฎหมายเดิมเป็นเรื่องของการบังคับ ดังนั้น หลักเรื่องการใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณเห็นว่าควรให้ผู้ต้องหาเป็นผู้เลือกที่จะเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูหรือจะให้พนักงานอัยการฟ้องคดี

๔. ปัญหาการขอเพิ่มโทษในสำนวนคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้น

คดีที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องในขณะที่มีการใช้บังคับกฎหมายเดิม โดยปกติย่อมเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมาย แม้ต่อมาจะมีประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับ กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องการปรับใช้กฎหมายของศาลในการพิจารณาพิพากษาคดี หากพนักงานอัยการเห็นว่าคำฟ้องของตนไม่บกพร่องคลาดเคลื่อนก็ไม่มีเหตุต้องยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องแต่อย่างใด

แต่ในกรณีมีการขอให้เพิ่มโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๙๗ ไว้ในคำฟ้องเดิม โดยพนักงานอัยการไม่ได้อ้างประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒ ด้วยนั้น เนื่องจากบทบัญญัติว่าด้วยการเพิ่มโทษไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ การเพิ่มโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๙๗ เดิมได้ถูกยกเลิกไป แต่การเพิ่มโทษตามหลักทั่วไปยังคงใช้บังคับอยู่ กรณีจึงควรพิจารณาขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องโดยอ้างประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒ ในการอ้างข้อกฎหมายท้ายคำฟ้องด้วยความชัดเจนในคำฟ้องของโจทก์

แม้ว่าจะมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๘/๒๔๘๘ ว่าโจทก์กล่าวในฟ้องเรื่องจำเลยเคยต้องโทษและพ้นโทษและขอให้เพิ่มโทษแล้ว แม้มิได้อ้างบทที่ขอให้เพิ่มโทษ ก็ยอมเพิ่มโทษจำเลยได้ (อ้างฎีกาที่ ๘๔๐/๒๔๘๖)

ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องการพิพากษาคดีของศาลว่าสามารถเพิ่มโทษตามประมวลกฎหมายอาญาได้ แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๙ และมาตรา ๑๙๒ ที่โจทก์ต้องบรรยายในฟ้องหรือขอมาในฟ้องด้วย แม้จะมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๔๐๖/๒๕๔๙ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๒๒/๒๕๖๐ วินิจฉัยในทำนองว่าเพิ่มโทษได้ก็ตาม ดังนั้น หากคำฟ้องของพนักงานอัยการไม่อ้างประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒ มาในท้ายคำฟ้องด้วย ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องโดยอ้างประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒ ด้วย เพื่อให้คำฟ้องโจทก์มีความสมบูรณ์ครบถ้วนโดยไม่ต้องแก้ไขคำฟ้องเดิมที่อ้างพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๙๗

๕. การดำเนินคดีที่จำเลยยื่นคำแถลงขอสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมว่าเป็นการกระทำเพื่อจำหน่ายหรือเพื่อขายหรือไม่ (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๒๑)

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๒๑ กำหนดให้เฉพาะคดีที่ค้างพิจารณาในศาลชั้นต้นเท่านั้น คู่ความมีสิทธิยื่นคำแถลงขอสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมว่าการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำเพื่อจำหน่ายหรือเพื่อขายหรือไม่

ดังนั้น ให้พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนคดีของตนว่าคดีที่ค้างพิจารณาในศาลอยู่ในชั้นตอนใด ถ้าหากคดีอยู่ระหว่างนัดฟังคำพิพากษาของศาลชั้นต้น หากคดีดังกล่าวจำเลยยื่นคำแถลงขอสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ให้พนักงานอัยการพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานในสำนวนที่ต้องนำสืบเพิ่มเติมที่สนับสนุนหรือไม่ (โดยปกติอัยการต้องนำพยานเข้าสืบให้ครบถ้วนในชั้นสืบพยานโจทก์) หากไม่มี ให้พนักงานอัยการไปศาลเพื่อถามค้านพยานจำเลยตามที่เห็นสมควรตามรูปคดีในวันที่ศาลไต่สวน

กรณีคดีอยู่ระหว่างนัดสอบคำให้การ นัดตรวจพยาน หรือนัดสืบพยาน ให้พนักงานอัยการพิจารณานำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยตามที่เห็นสมควร

๖. การแจ้งข้อหาซึ่งต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการตามมาตรา ๑๒๕ และการแจ้งข้อหาสมคบเพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา ๑๒๗ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๑๑/๗)

ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๗ ที่บัญญัติเพิ่มเติมมาตรา ๑๑/๗ วางหลักไว้ว่าการแจ้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๒๕ หรือมาตรา ๑๒๗ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด ต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือผู้ที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมอบหมาย

กรณีพนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดีแล้ว หากพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นควรดำเนินคดีกับผู้ต้องหาในความผิดตามมาตรา ๑๒๕ หรือมาตรา ๑๒๗ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติดให้

พนักงานอัยการเป็นผู้อนุมัติให้แจ้งข้อหาเพื่อดำเนินคดีในความผิดดังกล่าวได้ เมื่อดำเนินการตามที่ได้รับอนุมัติแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรายงานให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทราบทันที

การที่บทบัญญัติมาตรา ๑๑/๗ ดังกล่าว กำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้อนุมัติให้แจ้งข้อหาเพื่อดำเนินคดีในความผิดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๒๕ หรือมาตรา ๑๒๗ ได้ ในเบื้องต้นนี้สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดให้พนักงานอัยการที่มีอำนาจอนุมัติในการแจ้งข้อหาดังกล่าวเป็นอำนาจของ “หัวหน้าพนักงานอัยการ” ในกรณีที่มีการจ่ายสำนวนให้องค์คณะหรือคณะทำงานเป็นผู้พิจารณา ให้หัวหน้าองค์กรหรือหัวหน้าคณะทำงาน ที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้าพนักงานอัยการมีอำนาจในการแจ้งข้อหาดังกล่าวตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๒๕ หรือมาตรา ๑๒๗ ได้ด้วย โดยให้ระบุในหนังสือที่แจ้งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาเพิ่มเติมด้วยว่า “เมื่อดำเนินการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาตามมาตรา ๑๒๕ หรือมาตรา ๑๒๗ แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติดแล้ว ให้มีหนังสือรายงานให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทราบทันที”

๗. การดำเนินการสำหรับคดีที่มีอัตราโทษขั้นต่ำจำคุกตลอดชีวิต หรือโทษประหารชีวิต ซึ่งจำเลยให้การรับสารภาพ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓ กำหนดว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่กรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่า จำเลยไม่ได้กระทำความผิดหรือคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตลอดชีวิตหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง” ความผิดตาม พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ที่ต้องมีการสืบพยานประกอบ เช่น ข้อหาผลิต นำเข้า ส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ความผิดฐานจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ มีปริมาณค่านวมเป็นสารบริสุทธิ์เกิน ๒๐ กรัมขึ้นไป ตามมาตรา ๖๖ เป็นต้น กรณีที่ความผิดเกิดขึ้นก่อนวันที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับและคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล หรือคดีที่ยังไม่ได้มีการสั่งคดี

เมื่อประมวลกฎหมายยาเสพติดมีผลใช้บังคับแล้ว อัตราโทษตามกฎหมายใหม่เป็นคุณแก่จำเลย เนื่องจากอัตราโทษตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตลอดชีวิต มีเพียงประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ วรรคสามเท่านั้นที่มีอัตราโทษประหารชีวิต

สำหรับคดีที่พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีและจำเลยให้การรับสารภาพ ซึ่งโจทก์ได้แถลงขอสืบพยานประกอบคำรับสารภาพและได้กำหนดวันนัดไว้แล้ว ให้พนักงานอัยการดำเนินการสืบพยานปกติตามที่นัดไว้เดิม เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

สำหรับคดีซึ่งความผิดเกิดขึ้นก่อนวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ ที่จะมีการฟ้องคดี โจทก์ไม่จำเป็นต้องบรรยายในคำฟ้องว่าหากจำเลยให้การรับสารภาพโจทก์ขอสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ เพราะโทษตามกฎหมายใหม่เป็นคุณแก่จำเลยเนื่องจากไม่มีโทษอย่างต่ำให้จำคุกตลอดชีวิตหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น เมื่อจำเลยรับสารภาพ

ว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง ศาลยอมพิพากษาลงโทษจำเลยไปได้ โดยไม่ต้องสืบพยานประกอบ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๐๓/๒๕๐๓ ประชุมใหญ่^๓) เว้นแต่กรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดและศาลสั่งให้มีการสืบพยาน ให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามคำสั่งศาล

๘. การบังคับโทษปรับ

การบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาเสพติด มาตรา ๑๘๖ กรณีจำเลยไม่ชำระค่าปรับและมีการดำเนินการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายอาญา ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. อำนวยความสะดวกหรือให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการบังคับคดี

ในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อจำเลยไม่ชำระค่าปรับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙/๑ กำหนดว่า กรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ การบังคับคดีให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ

ส่วนการตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับโดยพนักงานอัยการเพื่อการบังคับคดี ให้ปฏิบัติตามข้อบังคับของอัยการสูงสุดว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ พ.ศ. ๒๕๖๐

คดียาเสพติดที่ศาลมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ หากอยู่ในเงื่อนไขที่จะขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีได้ ให้พนักงานอัยการปฏิบัติตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุดที่ อส ๐๐๑๑(อก)/ว๕๐ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการบังคับโทษปรับตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกำหนดให้พนักงานอัยการที่ดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและศาลพิพากษาลงโทษปรับถ้าจำเลยไม่ชำระค่าปรับให้พนักงานอัยการดังกล่าวยื่นคำร้องขอหมายบังคับคดีต่อศาลที่มีคำพิพากษาลงโทษปรับ โดยให้พิจารณาดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ เพื่อให้การดำเนินการบังคับคดีในคดีเหล่านั้นเป็นไปตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๒๑

---

^๓ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๐๓/๒๕๐๓ ในความผิดฐานเจ้าพนักงานปลอมหนังสือแม้กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๒๙ และ ๒๓๐ กำหนดโทษจำคุก ตั้งแต่ ๕ ปี ขึ้นไปจนถึง ๑๐ ปีก็จริง แต่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๖๑ กำหนดโทษว่า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี ซึ่งไม่กำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ เมื่อกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะศาลทำการพิจารณาเป็นเช่นนี้ ในการวินิจฉัยกรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๖ จึงต้องถือเอาตามนั้น แม้จะไม่ได้ระบุว่า มาตราใดตรงกับมาตราของกฎหมายเดิมมาตราไหน แต่ก็อาจเห็นจากบทบัญญัติของกฎหมายเก่าและใหม่ได้อยู่ในตัวแล้ว เมื่อจำเลยรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจึงสั่งไม่ให้สืบพยาน เช่นนี้ ย่อมเป็นการชอบแล้ว เพราะการที่ศาลจะต้องฟังพยานโจทก์หรือไม่ เป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณา (ประชุมใหญ่ครั้งที่ ๒๒/๒๕๐๓)

๙. การยื่นคำร้องขอให้ศาลริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด

ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๗๗ วางหลักการไว้ว่า การยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด พนักงานอัยการสามารถยื่นคำร้องไปพร้อมกับคำฟ้อง (คดีหลัก) หรือจะยื่นคำร้องในภายหลังภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด หากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องให้พิจารณาต่อไปในมาตรา ๘๒ เนื่องจากการริบทรัพย์สินไม่ผูกพันกับผลในคดีอาญา

กรณีตรวจพบว่ามีทรัพย์สินอื่นอีกที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ก็สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด

กรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง คำสั่งยุติการดำเนินคดี หรือไม่อาจดำเนินคดีได้เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี หรือถึงแก่ความตาย พนักงานอัยการมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวินิจฉัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดได้ภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีคำวินิจฉัย

การส่งสำเนาคำร้องของพนักงานอัยการ (มาตรา ๗๘)

เมื่อพนักงานอัยการยื่นคำร้องแล้ว ศาลจะสั่งให้เลขาธิการ ป.ป.ส. มีหนังสือแจ้งผู้ซึ่งอ้างเป็นเจ้าของทรัพย์สินยื่นคำร้องขอเข้ามาในคดีก่อนคดีถึงที่สุด การแจ้งให้ทำโดยแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับตามที่อยู่ครั้งล่าสุดของผู้นั้น ตามที่ปรากฏหลักฐานในสำนวนการสอบสวน

กรณีที่ไม่อาจแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับได้ ให้ใช้วิธีการวาง หรือปิดหนังสือในที่ซึ่งเห็นได้ง่ายตามที่อยู่ดังกล่าวต่อหน้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ กรณีนี้เห็นว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานของสำนักงาน ป.ป.ส. ต้องเป็นผู้ดำเนินการ

เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องและกำหนดวันนัดไต่สวน ให้พนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งเลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้มีหนังสือแจ้งผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินยื่นคำร้องเข้ามาในคดีก่อนคดีถึงที่สุด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๗๘ และให้แจ้งผลให้พนักงานอัยการทราบก่อนวันนัดไต่สวน

การไต่สวนคำร้องขอริบทรัพย์สิน (มาตรา ๗๙)

ในวันไต่สวนคำร้องขอให้ริบทรัพย์สิน ให้พนักงานอัยการนำพยานเข้าสืบเพื่อให้เห็นว่า “คดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด” เมื่อได้ความดังกล่าวศาลจะมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้น

ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในคดีตรวจสอบทรัพย์สิน ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า

“บรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด”

กรณีที่ไม่สามารถบังคับเอาทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งว่าเป็นทรัพย์สินเกี่ยวเนื่องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น ทรัพย์สินดังกล่าวได้สูญหาย ถูกทำลาย หรือได้โอนไปยังบุคคลอื่นตามมาตรา ๗๙ (๒) เป็นต้น พนักงานอัยการต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง แต่ต้องไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินนั้น

บุคคลภายนอกขอคืนทรัพย์สินล่าช้า (มาตรา ๘๐)

กรณีบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่ทราบว่าเป็นพนักงานอัยการได้มีคำร้องขอให้รับทรัพย์สิน บุคคลนั้นอาจยื่นคำร้องขอคืนทรัพย์สินต่อศาลได้ภายในเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาให้รับทรัพย์สิน

ทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งให้รับตามมาตรา ๗๙ วรรคหนึ่งจะตกเป็นของกองทุน (มาตรา ๘๑)

การรับทรัพย์สินไม่ผูกพันกับผลในคดีอาญา (มาตรา ๘๒)

แม้ว่าพนักงานอัยการจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลย แต่ถ้าปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินในคดีนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลมีอำนาจไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการที่ขอให้ศาลสั่งรับทรัพย์สินที่ได้ยื่นไว้ตามมาตรา ๗๗ ต่อไปได้

ทรัพย์สินที่ไม่ปรากฏตัวเจ้าของที่ได้ยึดหรืออายัดไว้เนื่องจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย ถ้าไม่มีผู้ใดมาขอรับคืนภายใน ๕ ปี นับแต่วันที่คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง ให้ตกเป็นของกองทุน

กรณีตามมาตรา ๘๒ เห็นว่านอกจากคำสั่งไม่ฟ้องหรือคำพิพากษายกฟ้องของศาลแล้ว น่าจะยังรวมถึงกรณีที่พนักงานอัยการสั่งยุติการดำเนินคดีด้วย เช่น ผู้ต้องหาซึ่งกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดได้ต่อสู้กับเจ้าพนักงานตำรวจจนเสียชีวิต หรือเสียชีวิตขณะอยู่ระหว่างการสอบสวน ก็ถือได้ว่าเป็นเหตุทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๑) ซึ่งพนักงานอัยการต้องสั่งยุติการดำเนินคดีตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๖๓ ข้อ ๔๘

มาตรการตรวจสอบทรัพย์สินตามมูลค่า (มาตรา ๘๔ ถึงมาตรา ๘๖)

กรณีคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินพิจารณาพยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบทรัพย์สินแล้ว วินิจฉัยว่า ผู้ถูกตรวจสอบได้รับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ให้คณะกรรมการคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินดังกล่าวเป็นจำนวนเงินที่แน่นอน และส่งสำนวนการตรวจสอบ

ทรัพย์สินและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งริบตามมูลค่าของทรัพย์สินนั้น (มาตรา ๘๔)

เมื่อศาลไต่สวนแล้วมีมูลว่ามูลค่าของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับ ยาเสพติดที่ศาลสั่งริบไม่สามารถติดตามหรือตรวจสอบหาทรัพย์สินดังกล่าวได้ ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบภายใน ๑๐ ปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง (กรณีนี้เป็นการ ยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อดังเจ้าพนักงานบังคับคดียึดหรืออายัดทรัพย์สินอื่นตามมูลค่า)

โดยในการบังคับคดีให้สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ที่ได้รับ มอบหมายจากสำนักงาน ป.ป.ส. มีหน้าที่สืบหาทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบ เพื่อบังคับ คดีให้เป็นไปตามคำสั่งศาล โดยคำแนะนำของพนักงานอัยการ

การริบทรัพย์สินอื่นของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบตามมูลค่านั้น ไม่ใช่การบังคับโทษปรับดังเช่น มาตรา ๑๘๖ จึงไม่ใช่หน้าที่ของพนักงานอัยการดังเช่นประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙/๑ แต่เป็นอำนาจหน้าที่ ของสำนักงาน ป.ป.ส. และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ที่ได้รับมอบหมาย โดยอาจขอคำแนะนำจากพนักงานอัยการได้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การลงโทษหนักขึ้นในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดมิได้กำหนดนิยามไว้เป็น การเฉพาะ แต่ให้พิจารณาจากพฤติการณ์ในการกระทำความผิด เช่น กรณีตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ วรรคสอง การกระทำการเพื่อการค้า การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน การกระทำโดยมีอาวุธหรือ ใช้อาวุธ หรือตามมาตรา ๑๔๕ วรรคสาม การกระทำโดยหัวหน้า ผู้มีหน้าที่สั่งการ หรือผู้มีหน้าที่จัดการใน เครือข่ายอาชญากรรม

จึงเป็นเรื่องดุลพินิจของพนักงานอัยการในการพิจารณาสำนวนแต่ละเรื่อง เช่น กรณีการกระทำการเพื่อการค้า ย่อมพิจารณาโดยอาศัยพฤติการณ์ที่ทำให้เห็นว่าเป็นการกระทำการเพื่อการค้า ซึ่งอาจพิจารณาจากจำนวนของ ยาเสพติดที่มีไว้มากเกินกว่าจะเสพหรือมีการแสวงหาประโยชน์จากยาเสพติดที่ครอบครองในลักษณะ มีพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบตามข้อเท็จจริงในแต่ละสำนวน